

الْحَمْدُ لِلَّهِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ

- سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآور:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
فروست اصلی:
فروست فرعی:
شابک:
وضعیت فهرست نویسی:
یادداشت:
یادداشت:
موضوع:
موضوع:
شناسه افزوده:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:
- همایش بین‌المللی امت اسلامی؛ مبانی و مؤلفه‌ها (۱۳۹۳: قم)
مجموعه مقالات همایش بین‌المللی امت اسلامی؛ مبانی و مؤلفه‌ها/
جمعی از مؤلفان [مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ].
قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۳.
ج. ۲
مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۳۰/۵۴/۱۳۹۳
مجمع آموزش عالی فقه ۲
(ج ۱): ۳-۸۴۱-۱۹۵-۹۶۴-۹۷۸
فیپا
ج. ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۳) (فیپا).
کتابنامه.
امت اسلامی -- کنگره‌ها
وحدت اسلامی -- کنگره‌ها
جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
BP ۲۳۳/۵/ ۵۷۶ ۱۳۹۳
۲۹۷/۴۸۲
۳۵۰۵۱۹۸

مجموعه مقالات
همایش بین‌المللی امت اسلامی؛
مبانی و مؤلفه‌ها (۱)

جمعی از مؤلفان

مرکز بین‌المللی ترجمه
و نشر المصطفی ﷺ

مجموعه مقالات همایش بین‌المللی امت اسلامی؛ مبانی و مؤلفه‌ها (۱)

مؤلف: جمعی از مؤلفان

چاپ اول: ۱۳۹۳ ش / ۱۴۳۵ ق

ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

● چاپ: زلال کوثر ● قیمت: ۱۸۵۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۱۰۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز فروش:

- قم، چهارراه شهدا، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸. تلفکس: ۰۲۵-۳۷۸۳۹۳۰۵-۹
- قم، بلوار محمدامین، سه‌راه سالاریه. تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۰۶ - فکس: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۴۶
- تهران، خیابان انقلاب، بین خیابان وصال شیرازی و قدس، نبش کوچه اسکو، پلاک ۱۰۰۳. تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۸۹۲۰
- مشهد، خیابان امام رضا علیه السلام، خیابان دانش شرقی، بین دانش ۱۵ و ۱۷. تلفن: ۰۵۱۱-۸۵۴۳۰۵۹

pub.miu.ac.ir

miup@pub.miu.ac.ir

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رحمته‌الله و مقام معظم رهبری دام‌ظله‌العالی می‌باشد.

«جامعة المصطفى صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفى صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم» را تأسیس کرده است.

اثر حاضر با عنوان مجموعه مقالات همایش بین‌المللی امت اسلامی؛ مبانی و مؤلفه‌ها (۱) حاصل پژوهش جمعی از مؤلفان، کوششی است در به ثمر رساندن گوشه‌ای از این اهداف متعالی. در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفى صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم

فهرست مطالب

سخن نخست	۸
تحلیلی بر هم‌گرایی و واگرایی میان ملل اسلامی محمدصادق کوشکی / سید محمود حسینی	۱۱
حج و بیداری اسلامی محسن محمدی	۳۵
حج، تبلیغ دینی و امت اسلامی محسن محمدی	۵۷
کارکردهای عبادی، فرهنگی و سیاسی مسجد در جامعه اناربی شفاپوا	۷۹
فلسطین، امت اسلامی و حج با تأکید بر بیداری اسلامی محسن محمدی	۱۰۱
وظیفه دولت اسلامی در توزیع ثروت‌های طبیعی نوروز صابری	۱۲۵
رسانه‌های جمعی و راه‌کارهای امت اسلامی در رویارویی با جنگ نرم محسن موحدی	۱۵۷
معنا و مؤلفه‌های مسلمانی در فقه فریقین محمدصادق فیاض	۱۸۵
وحدت ملی و اتحاد اسلامی در قرآن عبدالرؤف عالمی	۲۱۷
دیدگاه اسلام درباره منابع طبیعی و حفظ محیط زیست مهسا هومن / زهرا سیاسر / عین‌الله ایمانی	۲۵۱
مبانی نظری و عملی روابط بین‌المللی اسلام در سبک پیامبر اکرم <small>صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم</small> راضیه‌علی‌اکبری	۲۷۷
ظرفیت‌های حج در تقویت امت اسلامی محسن محمدی	۲۹۷
مدل حکومت از منظر جنبش‌های بیداری اسلامی محمد طاهر پاکدامن	۳۱۹
تقابل امت اسلامی و غرب در بستر بیداری اسلامی محسن محمدی	۳۲۹
فقه سیاسی و تقویت امت اسلامی محسن محمدی	۳۴۹
گردشگری حلال در جهان و بررسی چگونگی ارتقای جایگاه کشورهای اسلامی در آن با تأکید بر نقش ج.ا. ایران سید محمد حسن مصطفوی	۳۶۹

سخن نخست

«امت واحده اسلامی»، ایده‌ای است که امام خمینی علیه السلام با موج انقلابی که در جهان اسلام ایجاد نمود، پدید آورد. این موج، با سرعت حیرت‌آوری مرزهای جهان اسلام را پیمود و در ورای مرزهای اسلام نیز انقلابی شگرف را آفرید. مسلمانان ستم‌دیده از جور، فساد و استبداد ظالمان دوران، با الهام از این رستاخیز عظیم و حرکت بزرگ، شور آن داشتند که بر بنیاد پوشالی ستم و استبداد، هجوم برده، کاخ ظالمان را برای همیشه تاریخ، ویران کنند و می‌رفت تا بنیادهای پایدار و مستحکمی برای تشکیل امت واحده اسلامی را پی افکنند.

اما نیروهای اهریمنی و شیطانی، آن‌گاه که در منطقه و جهان، مصالح و منافع خویش را در خطر می‌دیدند، برای خنثی کردن آن اثر الهام‌بخش و مهار ساختن آن شور انقلابی، به تلاش افتاده و از چهارسوی، بر این تحول نوپا و ایده‌و حیانی هجوم آوردند. عمده‌ترین تلاش‌های برای سد این جریان پرخروش انقلابی و مهار رستاخیز عظیم اسلامی، در دو جبهه نرم‌افزاری و سخت‌افزاری متمرکز شده بود تا هم ریشه‌ها، بنیادها و ساختارهای دینی شکل‌گیری «امت اسلامی» را از درون جامعه اسلامی به نابودی کشانده و هم نفوذ و گسترش روزافزون آن را در خارج، به بن‌بست بکشانند.

از مهم‌ترین و خطرناک‌ترین راهبردهایی که مخالفان منطق‌های و جهانی امت اسلامی، برای به پیش بردن اهداف خود در این جنگ فکری، روانی و فرهنگی، در پیش گرفته بودند، احیای فتنه‌دیرینه و قدیمی اختلافات مذهبی، نژادی، قومی و زبانی بود. بر این اساس، رو در رو قرار دادن نحله‌های فکری، اعتقادی و مذهبی بزرگ و عظیم اسلامی، هم از گسترش نفوذ این تحول انقلابی و تغییر فرهنگی، در خارج می‌کاست و هم بر بنیادهای اصیل علمی

و فکری و ساختار فرهنگی آن، در درون ضربه میزد و جامعه اسلامی را دچار گسست و ازهم پاشیدگی می نمود و از شکل گیری امت اسلامی بر پایه سنت نبوی و قرآن کریم به عنوان میراث مشترک مسلمانان، جلوگیری می کرد. راه علاج و عبور از پراکندگی جوامع اسلامی، ایجاد و تشکیل امت واحده اسلامی است؛ جامعه ای که مطلوب و منظور اسلام است و همان گونه که در قرآن کریم به عنوان متقن ترین متن و محکم ترین دلیل، از مسلمانان با عنوان «امت واحده» نام برده شده^۱ و در نصوص و روایات اسلامی، امت اسلامی به عنوان یک امت نمونه و الگو مطرح شده در جوامع اسلامی نیز اندیشه شکل گیری و تحقق امت واحده اسلامی، بر بنیان اعتقاد و ایدئولوژی اسلامی، همواره مورد اهتمام و تأکید مراجع فقهی، رهبران دینی و پیشگامان نهضت اسلامی بوده است.

راهبرد وحدت و انسجام مذهبی یا تفکر تقریب بین مذاهب اسلامی، حول محوریت امت واحده اسلامی، در اندیشه سیاسی و دینی امام خمینی (ره) به عنوان بنیان گذار و معمار انقلاب اسلامی و رهبر معظم انقلاب آیت الله العظمی خامنه ای دامت برکاته، از جایگاه بلندی برخوردار می باشد. رابطه عمیق و همه جانبه اعتقادی و دینی میان نهضت های اسلامی موجب شد که حضرت امام از طریق ترویج و اشاعه ایده «امت واحده اسلامی» انقلاب اسلامی ایران را با نهضت های اسلامی در جهان، پیوندی استوار و ناگسستنی بخشیده و تحقق این ایده را کارسازترین استراتژی در مبارزه با جهان خواران و رسیدن به پیروزی اعلام کنند.^۲

ضرورت ایجاد جامعه ای بر مبنای امت اسلامی، در دنیای پر آشوب و مضطرب کنونی بر هیچ کس پوشیده نیست؛ اما پرسش حیاتی آن است که چگونه و بر چه مبنا و اساسی و با چه سازوکاری و در چه شرایطی باید «امت اسلامی» ایجاد شود؟ موانع، کاستی ها و چالش های ایجاد امت واحده اسلامی چیست؟ مؤلفه های اساسی تشکیل امت واحده اسلامی چیست و با چه راه کارهایی می توان به این مهم دست یافت؟ چگونه می توان امت واحده اسلامی را به رغم وجود مرزهای جغرافیایی، سیاسی، مذهبی، قومی و نژادی، در کشورهای اسلامی ایجاد نمود؟

از این روی، بنابر ضرورت های یاد شده و در پاسخ به پرسش های موجود در این عرصه، «مجتمع آموزش عالی فقه» وابسته به جامعه المصطفی العالمیه، بر آن شد تا همایش بین المللی «امت اسلامی» را با هدف پژوهش و تجمیع منابع اسلامی، در زمینه مبانی و مؤلفه های ایجاد امت واحده اسلامی، به فراخوان بسپارد که با استقبال گسترده فرهیختگان و دانشمندان اسلامی از کشورهای مختلف واقع شد. آنچه در این مجموعه عرضه می شود، مجموعه تلاش های جمعی از محققان و فرهیختگان در تحقق اهداف یاد شده می باشد.

سید حسن عابدیان
دبیر علمی همایش

۱. «ان هذه امتكم امة واحدة و انا ربکم فاعبدون» (انبیاء / ۹۲).

۲. امام خمینی (ره)، صحیفه نور، ج ۱، ص ۸۴.